

Diakonien i den estiske kirke

Et besøk til kirken i Estland sitter lenge i kroppen. Det er ikke bare de vanskelige materielle forholdene som gjør inntrykk. Dette overskygges langt av folkets dramatiske og vanskelige nyere historie som nøkternt blir fortalt oss av de mennesker vi møter.

Høstens studietur ved Diatehs gikk til Finland og Estland. Kontrastene er store når man kommer fra Finland, der diakonien er svært godt utbygget. Ikke desto mindre skal finnene ha den ros, at de har nedlagt et stort arbeid for å få igang et diakonalt arbeid i Estland nå etter frigjøringen. Spesielt på utdannings siden har arbeidet kommet godt i gang.

OLAV FANUELSEN

Fra filmarkiv til diakonisentrum

Tiit Sepp, eksekutivsekretæren for det nyopprettede diakonisentrum i den estiske kirke møter oss på hotell Kungla med sin nye diakoni-minibuss. Han kjører foran og viser oss endel av Tallin, og etterhvert stopper vi opp utenfor en skittengrå murbygning, som det er vanskelig å se at tidligere har vært en kirke. Vi ønskes velkommen inn til det som skal bli et nytt diakonisentrum. Dette har vært en kirke som under okkupasjonen har blitt brukt til filmarkiv for en eller annen statlig myndighet. Nå er den igjen overlatt kirken, totalt rasert og nedslitt.

For oss virker det hele noe trøstesløst, men de tre vi møter, og som er knyttet til senteret er fulle av optimisme og pågangsmot. Vi sitter i det lille rommet som er klargjort til kontor og møterom. Det er kaldt både ute og inne. Myndighetene har i vinter lovet å holde en gjennomsnittstemperatur på 14 grader

gjennom fjernvarmeanlegget. I fjor var dette vanskelig og det blir nok ikke lettere i år.

Tiit Sepp legger ut om planene. Det skal bli et hus med mange muligheter. Det som tidligere var kirkesal skal restaureres og tas i bruk igjen som gudstjenesterom. Her tenker han seg et variert andakts- og gudstjenesteliv. Han tenker seg at man her kan prøve ut noe ulike gudstjenesteformer, som ikke er så lett i en vanlig menighetsgudstjeneste. Videre skal det bli plass for utdanningsaktiviteter, og kontorer for det diakonale arbeidet. Annen etasje som tidligere bl.a. ble brukt til leilighet for kirkens prest, tenker de seg innredet til et lite ungdomsherberge. Underetasjen vil også bli brukt til ulike sosiale formål. En liten café, som om sommeren kan flyttes utenfor huset er også planlagt.

I det hele tatt minner tenkingen ikke så lite om det som har blitt realisert i Tøyen-kirken i Oslo.

Kurs og utdanning har blitt prioritert

Sammenlignet med mange andre øst-europeiske land har man i Estland, takket være betydelig finsk innsats kommet godt i gang med kurs og utdanningsvirksomhet.

Den første kontakten mellom den estiske og finske kirke på dette området fant sted i mars 1990. Et kursprogram har blitt planlagt og gjennomført. Det består i at frivillige diakonime-darbeidere i ulike deler av Estland blir invitert til kurs. Det gis 5 forskjellige kurs, og etter disse kursene har deltakerne en praksisperiode og en skriftlig eksamen. Så kan de gå inn i diakonalt arbeid i sine respektive menigheter. Til nå har så mange som 200 personer vært kursdeltakere. Utdanningen er etter vår tenkning en ren kirkelig utdanning, som dels består av teologiske, sosiale og praktisk-kirkelige fag.

I tillegg til selve kursvirksomheten er det utarbeidet en lærebok som kan brukes i utdanningen. Denne er skrevet av de

lærere, for en stor del finske, som har undervist i Estland.

Resultatet av at mange frivillige medarbeidere etter hvert har kommet til, er opprettelsen av et diakoniforbund 1. mars 1991. Dette diakoniforbundet blir ikke bare støttet fra Finland, men også fra Tyskland.

Planer som drøftes er at en ny diakoniutdanning skal settes i gang høsten 1993 ved det teologiske institutt i Tallin. Det er meningen at prester og diakoner kunne ha det første året som felles utdanning.

Nå planlegges innholdet i denne utdanningen, og hva opptakskriteriene skal være. Etter hvert må man også ta stilling til hvordan diakonatet skal innpasses i lokalmenighetene.

Friheten er vunnet, men utfordringene er mange

Utfordringene er mange for den estiske kirke og for den sakskyld hele samfunnet. Generelt er visstnok Estland det av de tre

baltiske land som så noenlunde er på rett vei økonomisk, men folket er egentlig deprimerte sier pastor Jaan Kiivit, som vi møter i Helligåndskirken i gamlebyen i Tallinet i et par kveldstimer. Han har en forferdelig historie å fortelle. I 1940-årene etter den sovjetiske okkupasjonen ble 100.000 av landets elite tatt av dage eller deportert. Det var en margstjeling uten sidestykke hos en befolkning på bare 1 mill.

De ulike kirkelige aktivitetene ble som ellers i Sovjetsamveldet sterkt begrenset, inklusive det diakonale arbeidet. Det var på mange måter et satanisk system. Hver julaften sendte skolene lærerrepresentanter som tok oppstilling foran kirkene og registrerte hvilke barn og familier som kom til kirke. Så fulgte ulike former for reaksjoner og avstraffelser. At man en vanlig søndag forvillet seg inn i en kirke, ble sett på som et tåpelig innfall grunnet i nysgjerrighet, men kirkegang i julen var en bevisst handling som ikke kunne tolereres. Jaan Kiivit hadde selv mistet store deler av sin slekt. De ble

enten likvidert, eller ført til Sibir. Menn og kvinner ble adskilt. Kvinnene slet seg til døde på potetåkrene i Sibir, og barna døde av sult. Kiivit fremstår i dag som en av de fremste representanter for den estiske kirke. Som den svenske forfatter Anders Küng sier et sted; han hadde uten tvil vært landets erkebiskop om han ikke hadde adlydt Gud mer enn mennesker.

Vi sitter igjen med det inntrykket etter studiereisen, at det er viktig å ha kontinuerlige kontakt med de baltiske land, og knytte dem, også på det diakonale felt nærmere til det nordiske samarbeidet. Vi har for det første selv svært mye å lære av disse kontaktene, om kall, offer og lydighet. Men vi må også være solidariske materielt og faglig i denne viktige oppbygningsfasen som de baltiske land står overfor.